

1928

برنجی جلد

0534

tehran

12

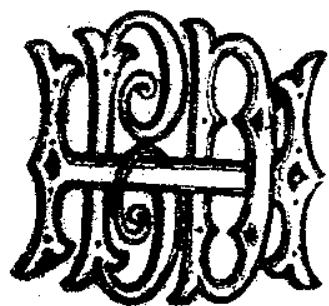
خانہ بیلسکی مجموعہ

خانہ بیلسکی درنکی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء المصباح فخری

خلق بیلسکی درنکی کاتب عمومی

آنقرہ

1928

« تورك يوردى » مجموعه سنده [جلد 5 ، نومرو 27] خلق بيلكيسى درنكى اداره هيئتتك قيمتلى ركنى محترم « حسن فهمى بك » ، « اوتمان بابا ولايتنامه سى » عنوانلى مهم برمقاله نشر ايتديلر . بومقاله ده بحث ايديلن اثر ، « حاجى بكتاش » كتبخانه سنك ميدان اوينه عائد قسمى ايچنده اولوب اليوم آنقره معارف كتبخانه سنده محفوظدر .

كتابه « ولايتنامه اوتمان بابا » دنيلديكى كيي « ولايتنامه شاهى » ، « ولايتنامه سلطان بابا » ده دينلير . اثر ك مندرجاتى مياننده « عثمان بابا » ديمك اولان « اوتمان بابا » حقنده شو يولده توصيفلر واردر : « ياصى ياغرينلى ، ألا كوزلو ، قيزيل بكنزلى ، مجسم هيبتلى ، نظرى عبرتلى ، ظاهرى قوتلى ، باطنى نهايتسزدى . اوغوز ديلين سويلردى . دائما كنديسى ايچون « اول شرفلى قوجه بنم » ديردى .

ايشته شوقيدلرى كورد كدن صوكر اخيراً بايزيد كتبخانه سى فاضل مديرى « اسماعيل صائب افندى » نك لطف دلايليله آلده ايتديكم « محى الدين آبدال » ديوانى حقنده اولدجه واضح برفكر ايدينه بيلدم .

أكى « 4, 5 » و بويو « 8 » سانتيمتره اولان بو اثر ، « 399 » صحيفه دن عبارتدر . هر صحيفه سنده « 9 » سطر يازى واردر . دروننده « 203 » منظومه موجوددر ؛ بونلرك « 99 » نى « نسيمى » نك « تويوغ » لرى طرزنده يازلمش « مانى » لر تشكيل ايتكده در . كتابك ايلك صحيفه سنده « هذا ديوان محى الدين » قيدى وارسه ده ، اثر ك مستنسخى وهانكى تاريخده استنساخ ايدلديكى معلوم دكيلدر . ديكر طرفدن كتابى يازان خطاط ، نظملى نثر كيي يازدقن ماعدا بر طاقم املا خطالري ده يامشدر . اكثر بيتلرده دخی هجا عددی بربرينه اويمامقدمه در .

اثر صاحبي « محى الدين آبدال » حقنده بزى آز چوق تنوير ايدن ايكي منظومه ، ديوانده مندرجدر كه ، املاسنى محافظه ايدرك عينا يازيورم :

اولوردن اولوسن سن
عرشه كرسه طلوسن سن
كافرلر ايمانه كلور
شاه كرم على سن سن

ألا كوزلو سلطان بابا
يدى اقليم درت كوشيه
يوزين كورن يغسول باي اولور
سنى سومينلر نه اولور

ايچنلر آيلمز طلوك
تمام كرچك ولي سن سن
چالديغك ايكي بولوجي
حقك قدرت الى سن سن
نظرك قوله حق بقر
محمد بن كلي سن سن
جمله عالم شعلنه جونار
آب حيات كلي سن سن
ديبسز دكزلر بويلارسن
عقلنمي وار دلي سن سن
هر كز اولسون زيانن
بر كمينه قولوسن سن

شاهي سك اكسكلي قولك
ايجه دن ايجه در يولك
طوغري سوزين يول قليجي
دشمشلر الين اليجي
دهانندن كوثر اقر
قوكك جمله عالمه قوقر
بارلايوب اته شين ينار
صوصاينلر سندن قانر
محي الدين آبدال نيلرسن
نه بيلورسن نه سويلرسن
محي الدين طولدر بيانن
اولانن انبيانن

— 2 —

يصلانوب ياتدم بن
صدقله اقرار اتم بن
هان قبله نورم اولدي
انك اته كين طوتدم بن
ترك ايتدم قوقباي
جانله كوكل قاتدم بن
بلبلار اوتر باغنده
قيوني بيلاه کوتدم بن
اوقودم سباقم بلام
كور نه اوستاده ايردم بن
كوكلدن نظر ايلدم
آلانه كوهي صاتدم بن
حيات باد سحرم
اوزكه معدنده بن (؟)
اهل كمالين قولي م
جنت باغنده اوتدم بن
سويلشم حال دلندن
اوش دلي اولدم بن

ارنلر اشكنده
ارنلره بلي ديدم
شاهمه رهبرم اولدي
غني او طمان پيرم اولدي
اكنمه كيدم عباي
سورم سلطان باباي
كلر آچياور چاغنده
هوس ايله طور طاغنده
خوجدن سبق آلام
اوستاده ايردم اوستاد اولدم
مقصودم ديدار ايلدم
نقد ايله بازر ايلدم
قديم ليل ونهارم
هم صدفم هم كوهرم
بن محمدك كوليم
دوست باغتك بلبليم
كم بيلور عاشق حالندن
محي الدين عشق النندن

اکثر بیتلری ورنسز اولان بو ایکی منظومه ، بزه کوستریورکه ، « محی الدین آبدال » « اوتمان بابا » یه منسوب بر درویشدر ؛ زیرا ، یوقاریده یازدیغمر « آلا کوزلو » وصفی عیناً برنجی منظومه ده موجود اولدیغی کیی ، اوتمان بابانک نامی ده هرایکی منظومه ده « اوطمان بابا » و « سلطان بابا » اوله رق کچمکده در ؛ بناء علیه ، « محی الدین

آبدال « ك بحث ایتك ایسته دیکی ذاتك هجری « 882 » ده وفات ایدن « اوتمان بابا » اولدیغنه محقق نظریله باقیلا بیلیر. شوقادار وارکه ، « محی الدین آبدال » اونك درویشیمیدر ، یوقسه « اوتمان بابا » تکیه سنده « بابا » اولان بریسنه می منسوبدر ؟ بونی قطعی صورتده تعیین ایتك قابل دکیلدر ؟ چونکه ، طریقت منسوبلری ، اکثریا « بابا » لر یرینه ، « پیر » لره منسوبیتله افتخار ایدرلر. « محی الدین آبدال » ك « اوطمان بابا پیرم اولدی » دیمکدن مقصدی ، احتمال ، اوتمان بابا طریقتنه منسوب بر بابایه انتساب ایتدیکنی سویله مکدن عبارتدر ؛ فی الحقیقه ، « محی الدین آبدال » ك داها مؤخر بر زمانده یاشادینی احتمالی ویردیرن بعض قیدلر موجوددر . نته کیم دیوانده مقید اولان شو ایکی منظومه ، آز چوق بونی تأیید ایتمکدهدر :

— 1 —

بزه سر لشکر اولغه	شاه کرم علی کرک
مرشددر رهبر اولغه	آدم آق یازلی کرک
عالم آدمه چقمغه	اولو آتشر جانغه
اروروب لشکر چکمکه	کنه سلطان بالی کرک
محی الدین درویش اولغه	اولزدن اوکدین اولمکه
بر کشی نصیب آلمغه	ادب ارکان قولی کرک

— 2 —

شاه مره دان خروج ایتدی	دلده اولدی سواری
ویر صلوات محمد	علی صالدى ذوالفقاری
بر حاجی بکتاش وار ایدی	علی مثللو ار ایدی
منکرلر کورمض کور ایدی	یورتدی جانسز دیواری
محی الدین قینادی طاشدی	بویدی سوزنك قصدی
کلبری کل تکرى دوستی	حقدن آبرو بیلیمه آری

کورولویورکه ، محی الدین آبدال ، بو منظومه لرده « حاجی بکتاش » ایله « سلطان بالی » دن بحث ایدیور . « بالوم سلطان » عنوانیله شهرت قازانان « سلطان بالی » نك « اوتمان بابا » دن قرق سنه صوکر ا وفات ایتدیکنه باقیلیرسه ، « محی الدین آبدال » ك ، هر ایکی بابا ایله کوروشمش اولماسی احتمالی سرد ایدیله بیلیر ؛ حالبوکه ، « اوتمان بابا » منسوبلری ایله « حاجی بکتاش » منسوبلری آراسنده ایلک زمانلرده بعض اختلافلر اولدینی « اوتمان بابا ولایتنامه سی » نده مذکوردر . بوکا بناءً ، محی الدین آبدالک ، بالذات اوتمان بابایه

منسوب اولسه يدي ، « حاجي بكتاش ولي » دن و « بالوم سلطان » دن حرمتله بحث ايتمه مه سي لازم كله جكدى . خصوصيله « قلندريك » ، « حروفيلك » و « بكتاشيلك » ك تداخلي ده مؤخر در . حالبو كه ، محي الدين آبدالك ديواني ، كنديسنك مفرط بر حروفى اولديغنى كوستر مكدده در . ايسته بو دليلار ، « محي الدين آبدال » ك بر قلندري باباسى اولان « اوتمان بابا » نك زماتنى ادراك ايدمه ديكنى كوستر مكدده در . مع مافيه بو خصوصده قطعى بر حكممزل اولماديغنى ويكى بر طاقم وثائق ظهور ايدنجه يه قادار بو ذاتك ياشاديغنى دورى تعيين ايدمه يه جكمزى ده علاوه سويله يه لم . بو كون ، محقق اولان بر شى وارسه اوده « محي الدين آبدال » ك ، « اوتمان بابا » طريقته منسوب اولماسى و حروفيلكى تماميله بنمسه مش بولونماسى در ؛ فى الحقيقه ، « فضل الله حروفى » يه منسوبيتله افتخار ايدن و اونك حقنده بوتون حروفيلرك سويله دكلرينى تكرار ايله ين « محي الدين آبدال » ، « نسيمى » دن ملهم اولمشدر . « نسيمى » نك « تويوغ » لرى طرزنده يازديغنى « مانى » لر بو خصوصده كافى دليلدر .

ذات صفات اولشم
هفت آيات اولشم

صفات ذات اولشم
نطق خاتم بنم بن

حق يولنه كيرشم
بر ذرده كورمشم

محي الدينم دروېشم
اون سكز بيك عالمى

ابجدم خط و خالم
وجه هو جيم و دالم

محي الدينم ز حلم
حرف نقطه يي بولدم

دورت كريك ايكي قاشم
يدى خطله قاشم

محي الدينم بن باشم
زنك رمضانى بلدم

حقدن ايردى بو خطاب
يدى طمو سكز باب

محي الدينم اوش كتاب
امرد وجهنده عيان

بنده در حق نشانى
تاجم سبع المثانى

محي الدينم روشنى
خرقم چهار عنصر در

اسمك الحمد لله
معنى لفظه الله

محي الدينم هو الله
بش پارمق اون دورت مفصل

محی الدین باقی ندر
درت قیونک ایچنده
بو سوزك حق ندر
ایکی اوتوز ایکی ندر

* *

محی الدین بو سوز ندر
درت عناصر ایچنده
طقوزده طقوز ندر
درت کز اون سکز ندر

* *

محی الدین غب غب ندر
چار عناصر ایچنده
بوصوری حساب ندر
یتش ایکی باب نه در

* *

محی الدینم آشفته
یتش یدی پرده بی
یدی کونم بر هفته
کچدم نون ایله کافده

دیوانك « 34 » صحیفه سنی اشغال ایدن « 99 » مانی ، تماماً حروفيلك اساساتی
ترنم ایتمکده در .

محی الدین آبدال ایدر فضل اله
جمله مری وار ایدن سجانمزد در

بیتله ده « فضل الله حروفی » یه دائر شایع اولان مشهور تلقی بی سویله یین « محی الدین
آبدال » عین زمانده ، متصوف بر اخلاقی در . دیواننده ، اکثریتی تشکیل ایدن منظومه لر
تعلیمی بر ماهیت عرض ایتمکده در . حقیقی بر سالک اولابیلیمك ایچین نه کیبی وصفلرك
لزمی اولدیغنی اوندن او کره نمك ممکندر .

ایسته یوب پیکار باشن بولمق کرك
صوی پیکار باشندن آلمق کرك
صوصایان چون پیکاره صویه کلور
کشی صویه یولیه کلک کرك
اقراردر ایمانك بحر کییدی
أر اولان بلینده قالمق کرك
بکم عاشقلغك نشانی بودر
عاشق معشوق یولنده اولمك کرك
عاشق اولان معشوقنی بولونجه
خزان اولوب بکیزی صولمق کرك
ألدن چیقان یار کنه آله کیرم
الده ایکن قدرینی بیلیمك کرك
محی الدین آبدال یارك محبتی
اکسیلیموب کوکله طولمق کرك

* *

وارمه غل بريره كل اولادجه
 سكا بر مرشد كامل اولمايجه
 سنك يولاك واروب منزله ايرضا
 كوكلدن كوكله يول اولمايجه
 كشي آلچق قپولردن كچه ض
 اكيلوب ضم قدمى دال اولمايجه
 اول عاشقه زهى عاشق ديمزلر
 آقوب كوز ياشى سيل اولمايجه
 قول ديمك ايله كشي قول اولماز
 اوزى مسكين نفسى قول اولمايجه
 اوزى وحدت جسمى صحت بولامى
 كشينك مشكلى حل اولمايجه
 جاهلك صحبتنده جان بته مى
 صحبتى خاص سوزى بال اولمايجه
 بويون چككم كوز قيمق كار ايله ض
 دلبره سويله يوب ديل اولمايجه
 محى الدينم ديمكله بولوندى
 چوپ قيملدارمى هيچ يل اولمايجه

كورولوپوركه ، بوتون تكيه شاعرلرنده اولديغنى كى ، اوندهده ، « يونس امره » نك
 بارز تاثيرلى واردر؛ مع مافيه ، « محى الدين آبدال » حروفيلكى بنمسه ديكي قادار ، « تصوف » ى
 بنمسه مه مشدر . متصوفلرك شعرلرنده كورولن توحيد تلقيلرى ، بونك شعرلرنده
 نادراً كورولور .

محى الدينم بو حقيقت ايچنده حق بولدم انا الحق سويلرم

قيلندن بيتلرله « انا الحق » سويله مكده اولديغنى وزمانك « منصور » ى بولونديغنى
 سويلر سده « وحدت وجود » تلقيسنك علمى جهته تماس ايدن شعرينه تصادف ايدلمز .
 او ، ملاقى اولديغى كاملدن فيض آلدېغنى و آرتق كنديسنه مراجعت ايدنلرى ده تسليك
 ايدم بيله جكنى سويله مكله اكتفا ايدر .

اى حقك طالابى كزمه آواره
 كل بويون صوك قوللق ايله بر آره
 دردلى ايسهك ايسته بول طبيبكى
 زيرا طبيب بيمار ايدر بيماره
 سكا كرك اولانى ايسته اردن
 كشي مكه نى بولور صوره صوره

حکیم بزم درلو قاش بنده در
 دکان آچوب کیردم بر اولو شاره
 چاغرك شو طرفلره کم کلسون
 اوش بوکون متاع چیقاردم بازاره
 عارفك اسرارینی فاش ایله دم بن
 نه مناسب دییه اهل انکاره
 اوقودم بیلدم دیر ایسه دیه سون
 هر کیمنده کیم وار ایسه شول اماره
 محی الدینك بازارى حق ایله دی
 که کوز كرك کله حق کوره

منسوب اولدیغی مسلکی بحق بنمسه بن واونی تعلیمی اثرلریله نشر و تعمیمه چالیشان «محی الدین آبدال» شاعرلر آراسنده ممتاز بر موقع صاحبیدر. خصوصیه عرشی، محیطی... الخ کبی «حروفی شاعرلری» طرزنده عروض وزنیله شعرلر یازمایوب، عین حروفیلک تلقیلرینی هجا وزنیله ترنمه چالشمه سی، کندیسنه، ادبیات عالمنده ده یوکسک بر موقع بخش ایتمکده در. اونک، یاشادیغی دور، قطعی بر صورتده تعین ایدر و دیوانی ده طبع اولونورسه، شبهه سز حروفیلک و ادبیات تاریخی قوتلی بر شخصیت ده قازانمش اولور.

SADETTİN NÜZHET

⊙	HALK BİLGİSİ	⊙
---	--------------	---

بزده خلق بیلکسیسی حرکتلرینک یکی باشلادیغی بر زمانده، خلق بیلکسیسک مختلف غرب مملکتلرنده کی تلقیلرینی بیلیمک فایدا دن خالی دکدر. فرانسه آنسیقلوپه دیسندن ژانرووانک ته تودینی نقله بزی سوق ایدن عامل، «آنسیقلوپه دی بریتانیکا» نک (فولکلور ماده سنه ده باش وورماضه سبب اولدی درنک، خلق بیلکسیجلر ضاک دوشونوش افقلرینی کنیشه ته جک اولان بو قیمتلی ترجمه سندن دولایی «ویده بها» خام افندی یه تشکر ایدر.

H. B. D

«فولق سه پوز *volksepos*»، «فولق سفه ست *volksfest*»، «فولق سلید *volkslied*» کی آلمانجه کلمه لرینی تقلید ایدرک 1846 ده مسترطومسون «فولکلور *Folk-lor*» کلمه سنی انکلیزجه یه ادخال ایتدی. مدنی و غیر مدنی، اسکی، قرون وسطائی، یکی بوتون ملتارک عوامی حقنده هرشی یازمق ایچین فولکلور، بالطبع غایت مبهم و عمومی بر اسمدر. هر ملتک و هر مملکتک بر لسانی اولدیغی کی فولکلوری ده واردر.